

A Kúria gyakorlatából

BERKES BÁLINT

Between 15 December, 2015, and 15 February, 2016, the Curia of Hungary rendered important decisions in respect to the following fundamental rights issues: right to human dignity [Article II of the Fundamental Law], freedom to conduct a business [Article XII of the Fundamental Law], children's right to the protection and care necessary for their proper physical, intellectual and moral development [Article XVI of the Fundamental Law], right to physical and mental health [Article XX of the Fundamental Law], right to a fair trial [Article XXVIII, paragraph (1) of the Fundamental Law] and right to seek remedy [Article XXVIII, paragraph (7) of the Fundamental Law].

A Kúria ítélező tanácsai 2015. december 15-e és 2016. február 15-e között az Alaptörvény alapvető jogokat és kötelességeket szabályozó Szabadság és felelősség című fejezetéhez kapcsolódóan több alapjog érvényesülését is vizsgálták, így döntéseket hoztak az emberi méltósághoz való jogot, a vállalkozáshoz való jogot, a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való gyermeki jogot, a testi és lelki egészséghez való jogot, a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot és a jogorvoslathoz való jogot érintő ügyekben.

Az **emberi méltósághoz való jog** (az Alaptörvény II. cikke) érvényesülését a Kúria egy személyhez fűződő jog megsértésének megállapítása ügyében vizsgálta.

Az elsőfokú bíróság végzésével a pert megszüntette, mert megállapította, hogy a felperesi kereset tartalma szerint egy korábban már megítélt, azonos ténybeli alapból származó, ugyanazon jog iránti igény elbírálására irányult. A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. A jogerős végzés indokolása szerint a felperes az emberi méltósága megsértésének megállapítását és az alperes kártérítés fizetésére kötelezését arra való hivatkozással kérte, hogy az alperes a honlapján közzétette a meghirdetett állás pályázatra benyújtott jelentkezését. Az elsőfokú bíróság a tárgyaláson felmutatott jogerős ítélet alapján – amely szerint az alperes az általa meghirdetett segédmunkatársi munkakörre benyújtott pályázat elbírálása során azáltal, hogy a felperes személyes adatait a honlapján nyilvánosságra hozta, megsértette a felperes személyes adataihoz fűződő személyiségi jogát – helytállóan állapította meg, hogy a felperes jelen keresete tárgyában a bíróság már jogerős ítéletet hozott. A felperes keresetében az emberi méltósága

megsértésének megállapítását ugyanazon ténybeli alapon kérte, mint a korábbi, már jogerősen elbírált keresetében. Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogot általános személyiségi jogként nevesíti, amely magában foglalja az önrendelkezés szabadságához, ebből eredően a személyes adatok védelméhez való jogot is. Az emberi méltóságból fakadó személyiségi jogok oszthatatlanok. Ebből következően a felek azonossága és tényazonosság esetén nincs lehetőség arra, hogy a felperes az emberi méltósága megsértésével kapcsolatos igényét külön eljárásban érvényesítse.

A jogerős végzés ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmében a felperes előadta, hogy a korábbi eljárásban nem érvényesített emberi méltósághoz való jog nem azonos a személyes adatokhoz fűződő személyiségi joggal, amelyeket az Alkotmány is külön nevesít. Ezért nem fogadható el az eljárt bíróságoknak az az álláspontja, hogy e jogok külön nem érvényesíthetők.

A Kúria nem osztotta a felülvizsgálati kérelemben foglalt felperesi álláspontot, így a támadott jogerős végzést hatályában fenntartotta. Végzésének indokolásában kifejtette, hogy helytállóan állapították meg az eljárt bíróságok, hogy a perben érvényesített jog ugyanazon felek között, ugyanazon ténybeli alapból származó igényként már korábban jogerős ítélettel elbírálást nyert. Helyesen mutatott rá a másodfokú bíróság arra, hogy az emberi méltósághoz fűződő jogok oszthatatlanok, ezért az abból fakadó egyes személyiségi jogok, mint az önrendelkezési jogból fakadó személyes adatok védelméhez való jog, a felek azonossága és a ténybeli azonosság esetén külön eljárásban nem érvényesíthetők. Az Alkotmánybíróság számos határozatában kifejtette, hogy az emberi méltósághoz való, az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében deklarált jogot az Alkotmánybíróság az úgynevezett általános személyiségi jog egyik megfogalmazásának tekinti, és ez az általános személyiségi jog az anyajog, amely forrása az egyéb, nevesített és nem nevesített személyiségi jogoknak [8/1990. (IV. 23.) AB határozat, 23/1990. (X. 31.) AB határozat és 34/1992. (VI. 1.) AB határozat]. Ebből eredően a téves felülvizsgálati érveléssel szemben nincs jelentősége annak, hogy az emberi méltóságból fakadó egyes személyiségi jogokat az Alkotmány, illetve az Alaptörvény külön is nevesíti (a Kúria Pfv.IV.20.518/2015/7. számú végzése).

A **vállalkozáshoz való jog** (az Alaptörvény XII. cikke) tekintetében a Kúria egy jövedéki ügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított perben tett megállapításokat.

A per alapjául szolgáló közigazgatási eljárás során az elsőfokú hatóság az általa lefolytatott ellenőrzés eredményeként határozatában megállapította, hogy a felperes nem jövedéki engedélyes kereskedőként az üzlethelyisége kiszolgálásra szolgáló részében a bontott borra vonatkozó rendelkezések megsértése miatt jövedéki törvényt sértést követett el. Határozatát azzal indokolta, hogy a felperes megsértette a jövedéki adóról és jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. törvény (Jöt.) rendelkezéseit azzal, hogy üzlethelyisége eladóterében bontott állapotban tárolt bort, mert ezeket ott kizárólag vendéglátási tevékenységet és kereskedelmi, szálláshelynyújtó tevékenységet folytató gazdálkodók tarthatják bontott

állapotban. Az elsőfokú hatóság az eset összes körülményének mérlegelése alapján rögzítette, hogy a felperes nem járt el kellő körültekintéssel. A másodfokú hatóság határozatával az elsőfokú határozatot – tekintettel annak helyes indokaira – helyben hagyta.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes által a sérelmesnek vélt hatósági határozatok hatályon kívül helyezése iránt előterjesztett keresetet elutasította. A jogerős ítélet ellen a felperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, melyben többek között azzal érvelt, hogy az elsőfokú bíróság ítélete nem felelt meg az Alaptörvény XII. cikke (1) bekezdésében foglaltaknak. Nem vitatta a jogerős ítéletben megállapított tényállást, de álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ebből helytelen jogi következtetést vont le, mert nem követett el jövedéki törvénysértést. Hivatkozott vállalkozáshoz való jogának megsértésére, a Jöt. céljával össze nem egyeztethető, rendeltetésellenes jogértelmezésre, jogalkalmazásra. Állította, hogy magatartása nem irányult visszaélésre, az alperesi hatóság olyan magatartást szankcionált, ami nem veszélyezteti a központi költségvetés feladatainak ellátásához szükséges bevételek biztosítását, magatartása jöhizsemű volt, és vállalkozása érdekeit szolgálta.

A Kúria a felperes felülvizsgálati kérelmét nem találta megalapozottnak, ezért az elsőfokú bíróság ítéletét hatályában fenntartó ítéletet hozott. Ítéletének indokolásában rámutatott arra, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a vállalkozáshoz való jog alapjog, amely szerint bárkinek Alaptörvényben biztosított joga a vállalkozás, azaz üzleti tevékenység kifejtése, az állam nem akadályozhatja meg, és nem teheti lehetetlenné a vállalkozóvá válást. A Jöt. 110. § (7) bekezdése szerint speciális előírások vonatkoznak az üzlethelyiségben található alkoholdermékek és bor tárolására, értékesítésére. Ez a rendelkezés az alkoholdermék, különösen a bor tárolására, kimérésére, értékesítésére vonatkozó előírást rögzít, tehát nem vállalkozás megindítását, gyakorlását korlátozó szabályozást tartalmaz, ezért nem akadályozza a vállalkozás működtetését, a vállalkozáshoz való alapjog érvényesülését. A jövedéki termékek kereskedelmére vonatkozó szabályok szerint a vállalkozás, a kereskedelmi tevékenység folytatása nem engedélyhez, hanem csupán hatósághoz történő bejelentéshez kötött. A vállalkozásba való belépés ezért nem áll korlátozás alatt, senki nincs akadályozva a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény (Kertv.) és a kereskedelmi tevékenység végzéseinek feltételeiről szóló 210/2009. (IX. 29.) Korm. rendeletben (Kerkormr.) meghatározott tevékenység gyakorlásában, ennek folytatását csupán a hatóság tudomására kell hoznia. A vállalkozó továbbá szabadon eldöntheti, hogy a nemzeti jogszabályok szerint mit működtet, vinotékát, illetve vendéglátó-ipari üzletet, mivel ezekre a Jöt. eltérő rendelkezéseket tartalmaz.

A Kúria jogi álláspontja szerint az Alaptörvény felperes által megjelölt cikkei nem sérültek, mert az első- és a másodfokú hatóság az eljárási és anyagi jogszabályi rendelkezéseket betartva hozta meg érdemi döntését. A Jöt. 4. §-ának a) pontja értelmében jövedéki termékkel bárki jogosult a megjelölt tevékenységet végezni a Jöt. által ehhez előírt feltételek teljesítése és betartása mellett. Az Alapjogi Charta is akként rendelkezik, hogy a vállalkozás szabadságát a nemzeti jogszabályokkal és a gyakorlat-

tal összhangban kell elismerni. A szőlőbor a Jöt. hatálya alá tartozó jövedéki termék, ezért ehhez kapcsolódó kereskedelmi tevékenység is csak a Jöt. által meghatározott szabályok szerint végezhető (a Kúria Kfv.V.35.045/2015/5. számú ítélete).

A megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való gyermeki jog (az Alaptörvény XVI. cikke), valamint ahhoz kapcsolódóan a testi és lelki egészséghez való jog (az Alaptörvény XX. cikke) vizsgálata a Kúria előtt egy védőoltás tárgyában hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indult perben merült fel.

A per alapjául szolgáló közigazgatási eljárásban az alperesi hatóság kötelezte a felperest, hogy gyermeke számára a kötelezően előírt hepatitis B védőoltást adassa be. A felperes keresettel támadta meg az alperes határozatát, kérve annak bírósági felülvizsgálatát. A közigazgatási és munkaügyi bíróság jogerős ítéletével a keresetet elutasította.

A jogerős ítélet ellen a felperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, ennek keretében arra hivatkozott, hogy a támadott ítélet az ügy érdemi elbírálására kihatóan súlyosan jogszabálysértő, az több alapjogot sért, így az Alaptörvény XVI. és XX. cikkében írtakat. A felperes kiemelte, az emberi méltósághoz való jogból következően a betegek jogai közé tartozik az egészségügyi beavatkozásokba való beleegyezés és az ellátás visszautasításának joga is. Az Alkotmánybíróság több döntésében is kimondta, az ember saját teste és sorsa feletti rendelkezési jogának részét képezi az is, hogy főszabály szerint a beteg egyetértése, hozzájárulása nélkül a testéhez más nem nyúlhat. A kötelező védőoltásokat intézményesítő és annak feltételeit meghatározó jogi szabályozás a testi integritáshoz való jog indokolatlan és jogszerűtlen korlátozását jelenti. Ezt meghaladóan a gyermekeknek adott védőoltások nem védik hatékonyan az egyént és a társadalmat, ugyanakkor valós veszélyt jelentenek a beoltott személy egészségére, bizonyos esetekben halált is okozhatnak. A lefolytatott közigazgatási eljárás során hozott határozatok egyike sem tartalmazott olyan rendelkezést, amely arról biztosította volna a felperest, miszerint az oltóanyag nem okoz semmiféle szövődményt a gyermeke testi fejlődésében. Az ilyen védőoltás beadására való kötelezést elrendelő határozat az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseit sérti, egyben sérül a szülők gondoskodáshoz való joga is.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet nem találta megalapozottnak. A jogerős ítéletet hatályában fenntartó ítélete indokolásában a Kúria többek között leszögezte, hogy a vonatkozó jogszabályi rendelkezések a védőoltásra kötelezett személy kötelezettségévé teszik, hogy igazolja mindazokat a körülményeket, melyek a védőoltás alóli mentesülés alapjául szolgálnak. A felperes a perbeli esetben azonban sem a mentesülési kérelemhez szükséges kezelőorvosi véleményt nem csatolta, sem pedig további felvilágosítást nem kért a védőoltással kapcsolatban. Hangsúlyozandó továbbá, a kötelező védőoltásoknál a szükséges tájékoztatás megadásának nem az a célja, hogy a védőoltásra kötelezettet olyan helyzetbe hozza, hogy a kötelezett dönten tudjon a védőoltás igénybevételéről, erről ugyanis orvosilag alátámasztott mentesülési ok hiányában

nem dönthet. Jelen ügyben megállapítható, hogy a felperes kizárólag általánosságban hivatkozott a védőoltás esetleges káros hatásaira, a hatósággal való konzultációt azonban nem vette igénybe, a mentesülési okokat alátámasztó körülményeket nem igazolta.

Az ellátás visszautasítása jogának és a magyar egészségügyi szabályozás kérdésének körében az elsőfokú bírósághoz hasonlóan a Kúria szükségesnek tartotta kiemelni, hogy sem a hatóságok, sem pedig a bíróságok nem rendelkeznek hatáskörrel arra vonatkozóan, hogy a jogszabályokat alkotmányossági szempontból értékeljék. Az eljáró hatóságok kizárólag arra jogosultak, hogy a vonatkozó jogszabályok szerinti kötelezettségek teljesítését vizsgálják, és kötelezettségzegés esetén a jogszabályban foglalt, a kötelezettség teljesítését elősegítő eszközökkel éljenek. A Kúria emellett hangsúlyozta, hogy az Alkotmánybíróság 39/2007. (VI. 20.) AB határozatában kimondta, hogy általában véve az életkorhoz kötött védőoltások nem minősíthetők szükségtelen alapjog-korlátozásnak, azok ugyanis alkalmas és szükséges eszköznek minősülnek a gyermekek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésének biztosításához, valamint az egész társadalom fertőző betegségekkel, járványokkal szembeni védelméhez. A Kúria álláspontja szerint tehát a felülvizsgálattal támadott ítélet nem sérti az Alaptörvény XVI. és XX. cikkében foglalt jogokat (a Kúria Kfv.III.37.962/2015/5. számú ítélete).

A tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal [az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése] a Kúria egy család büntette és más bűncselekmények miatt lefolytatott büntetőügyben foglalkozott.

A másodfokú bíróság ügydöntő határozata ellen az I. rendű terhelt felülvizsgálati indítványt terjesztett elő, melyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás folytatására való utasítását indítványozta. Az I. rendű terhelt rendkívüli részletességgel terjesztette elő indítványát, melyben nagy terjedelemben támadta a jogerős ítéletet, illetve az annak meghozatalához vezető eljárást. Kifogásai jelentős részében eljárási szabálysértéseket sérelmezett, álláspontja szerint az elsőfokú bíróság olyan esetben mulasztotta el szakértő kirendelését, amikor az a törvény alapján kötelező lett volna. Az eljárásban elfogult ügyész vett részt, a kizárására vonatkozó indítványát pedig a jogerős ítélet meghozatalát megelőzően nem bírálták el. Ugyancsak elbírálatlanul maradt több, a jegyzőkönyv kiegészítése, illetve kijavítása iránti indítványa. Az eljárás során hamisított okirati bizonyítékok kerültek felhasználásra, és számos alkalommal került sor véleménye szerint a bizonyítás törvényességének megsértésére is. Valamennyi általa hivatkozott eljárási szabálysértés kapcsán az I. rendű terhelt kiemelte, hogy azok lényegesen befolyásolták az ügyében meghozott ítéleteket.

Külön hivatkozott az I. rendű terhelt arra, hogy nem az ítélet megalapozatlanságát sérelmezte, hanem az indokolási kötelezettség teljes elmulasztását, ami a további szakértők kirendelésére irányuló terhelti indítványok elutasításának és a javára szóló tanúvallomások elvetésének a meg nem indokolásában, és a kizárólagosan a vád bizonyítási indítványainak való helyt adásban nyilvánult meg. Tényállási pontonként

részletezte, hogy a bíróságok összesen negyvenegy tanú kihallgatását mulasztották el, amivel a védelemhez való joga nemhogy sérült, de kifejezetten gyakorolhatatlanná vált. Álláspontja szerint nem került tisztázásra beszámítási képessége, noha e körben javára büntethetőséget kizáró ok áll fenn.

A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt nem tartotta alaposnak, és a támadott határozatok hatályában való fenntartására tett indítványt. Indokai szerint az I. rendű terhelt az indokolási kötelezettség megszegése körében ténylegesen az ítéleti tényállás felderítetlenségét sérelmezte, amikor a szakértői vélemény hiányosságait, új szakvélemény beszerzésének elmaradását, illetve egyéb vonatkozásokban további tanú általi és szakértői bizonyítás elmaradását kifogásolta. Mindezek azonban a tényállásnak a büntetőeljárás törvény értelmében tilalmazott felülvizsgálati támadását valósították meg, egyes bizonyítékok hamis vagy hamisított volta pedig legfeljebb perújítás alapját képezhette volna. Az ügyészi átirat szerint az indítványban állított, a nyomozás során megvalósult eljárási szabálysértésekre való hivatkozás ténylegesen a bizonyítékok átértékelésére, felülmérlegelésére irányult. A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint az I. rendű terhelt indítványában foglaltak közül kizárólag a kizárt ügyész eljárására vonatkozó kifogás eredményezett törvényes felülvizsgálati okot, ám az arra való hivatkozás sem volt alapos.

Az I. rendű terhelt indítványának indokolását kiegészítette egyebek mellett azzal, hogy az általa indítványozott ideiglenes kényszergyógykezelés, illetve aktuális elmeállapota kapcsán az orvossal ki nem rendelésével a bíróság hatáskörét is túllépte, mert nem a bíróság kompetenciájába tartozó kérdésben hozott maga határozatot. A bíróság így feltétlen eljárási szabálysértést is megvalósított, ami pedig törvényes felülvizsgálati okot képez. Az I. rendű terhelt pontosította, hogy az indokolási kötelezettség elmulasztására csak mellékkörülményként utalt, ténylegesen a tisztességes eljáráshoz való alapjogának csorbítását sérelmezte.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt alaptalannak találta, és végzésével a támadott bírósági határozatokat az I. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartotta. A Kúria határozatának indokolásában utalt arra, hogy a felülvizsgálatot lehetővé tevő eljárási jogi okok között csak a büntetőeljárás bírósági szakaszában megvalósult szabálysértések szerepelnek, így a felülvizsgálat szempontjából közömbös valamennyi, az eljárás nyomozati szakaszában megvalósult esetleges eljárási szabálysértés, ezek sem önmagukban, sem a vád törvényességének vitatásán keresztül nem alapozhatnak meg felülvizsgálatot.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 423. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítéletben megállapított tényállás az irányadó, ami a felülvizsgálati eljárásban nem támadható. Ezért arra sem kerülhet sor, hogy a Be. 78. § (4) bekezdésének alkalmazásával a Kúria rekesszen ki egyes bizonyítékokat az értékelhető körből, határozza meg az ezek hiányában megállapítható, a jogerős ítéletben foglaltaktól eltérő tényállást, és a terhelt bűnösségének megállapítását e tényállás alapján vizsgálja felül, s értelemszerűen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére sem kerülhet sor ezen okból és célból.

A Kúria utalt arra is, hogy az I. rendű terhelt elmeállapotára vonatkozó ténymegállapítás kapcsán az eljáró bíróságok semmiféle szabálysértést nem valósítottak meg, e ténymegállapítás az eljárás során beszerzett két, egybehangzó tartalmú szakértői véleményen alapult. Az a terhelti vélekedés pedig, miszerint az aktuális elmeállapotára vonatkozóan újabb szakértő kirendelésére, valamint saját ideiglenes kényszergyógykezelésének elrendelésére irányuló indítványai alapján a bíróságnak automatikusan kötelessége lett volna további elmeorvos szakértők kirendelése, minden alapot nélkülöz.

Az indokolási kötelezettség megszegése a Be. 373. § (1) bekezdése III. pontjának a) alpontja alapján akkor feltétlen eljárási szabálysértés, ha az olyan mértékű, hogy az ítélet érdemi felülbírálatát megakadályozza. Így az indokolási kötelezettség kisebb fokú – nem az ítélet egészét, hanem csak egyes részkérdéseket illető – hiányosságai a hivatkozott eljárási szabálysértést és az azon alapuló felülvizsgálati okot nem merítik ki. A Kúria következetes gyakorlata szerint az indokolási kötelezettség felülvizsgálati eljárásra okot adó megsértése nem állapítható meg, ha az ügydöntő határozatból kitűnik az eljáró bíróságnak a tényállás megállapításával összefüggő tényfeltáró és értékelő tevékenysége, továbbá az, hogy az érdemi döntésben kifejeződő jogi álláspontját – a bűnösséggel, a minősítéssel, a büntetéssel és/vagy intézkedéssel kapcsolatban – mire alapozta. A bizonyítékok értékelése körében levont következtetések helyessége, az értékelés eredménye kívül esik a feltétlen eljárási szabálysértések körén, az tartalmilag az ügydöntő határozat megalapozottságának felülvizsgálati eljárásban meg nem engedett támadása.

A Kúria megjegyezte, hogy az I. rendű terhelt az általa hivatkozott eljárási szabálysértéseket nem csupán önmagukban, hanem összességükben is sérelmezte azzal, hogy azok együttvéve a tisztességes eljáráshoz, illetve a védelemhez való jogát is sértették. A tisztességes eljárás elve azonban nem eljárási szabály, hanem az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében meghatározott alkotmányos alapjog, érvényesülése a Kúria által a felülvizsgálati eljárásban közvetlenül nem vizsgálható. A védelemhez való jog – és általában az eljárásban részt vevő személyek bármely jogának – sérelme pedig a Be. 375. § (1) bekezdésében külön is nevesített, úgynevezett relatív eljárási szabálysértés; ekként ugyancsak nem felülvizsgálati ok.

Az I. rendű terhelt kifogásai közül mindössze egy, a kizárt ügyész eljárására vonatkozó állítása valósított meg törvényes felülvizsgálati okot, a felülvizsgálati indítvány ugyanakkor a konkrét esetben nem volt alapos (a Kúria Bfv.III.830/2015/12. számú végzése).

A jogorvoslathoz való jog [az Alaptörvény XXVIII. cikkének (7) bekezdése] biztosításának kérdése a Kúria előtt egy adóügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított perben merült fel.

A Kúria az elsőfokú ítéletet hatályában fenntartó ítélete indokolásában kimondta, hogy a bírósági felülvizsgálat során a bíróság által gyakorlandó, az Alaptörvény XXVIII. cikkének (7) bekezdése szerinti jogorvoslati jog, illetve tisztességes eljáráshoz

való jog nem érvényesülhet kizárólag formálisan. A bírósági felülvizsgálatnak ténylegesen kell biztosítania a jogsérelem orvosolhatóságához való jogot. A jogorvoslathoz való jog, azaz a más általi elbírálás követelménye nem érvényesülhetne abban az esetben, ha a bíróság formálisan, csak a közigazgatási szakértő kirendelésére vonatkozó kormányrendeletnek való megfelelést vizsgálja, és nem veszi figyelembe a jogvita eldöntésére irányuló anyagi jogi jogszabályi rendelkezések céljával összhangban álló szabályokat, a tisztességhez eljáráshoz való jogot, az anyagi igazságosság érvényesülését, hiszen ennek megvalósítására hivatottak az eljárási jogszabályok (a Kúria Kfv.V.35.035/2015/4. számú ítélete).